

Milan Petek Levokov i Maja Novak

SATIRIČAR KOJI SPASAVA PUŽIČE I VERUJE U MAČKE

Upoznali smo se daleke 1998. godine na konferenciji za štampu izdavačke kuće „Obzorja“ u Mariboru. Oboje smo objavili po knjigu. Milanova knjiga je bila prvenac, zbirka bajki *Iz pravljичnoga vrta (Iz bajkovite bašte)*. I: „Pomalo se bojim sada, pošto sedim između dva pravnikar“, našalio se urednik-izdavač Andrej Bravar. Naime, o Milanu Petku Levokovu smo tada znali pre svega to da, bez obzira na njegove ptujske korene, radi kao sudija za prekršaje u Novoj Gorici. No, kasnije kada smo se nas dvoje bolje upoznali, o njemu je i slovenačka javnost čula više. Sa njegovim bajkama iz zbirke *Čarobni svet Brezove ulice* prvi put sam se susrela kada sam, početkom prošle decenije, urednici dečjeg i omladinskog programa na Radiju Slovenija pomogla da pripremi izbor za knjigu *Pravljica za lahko noć (Bajka za laku noć)*; zbirku bajki *Kostanjevo drevo gre v Afriku (Drvo kestena ide u Afriku)* pročitala sam kao članica žirija za Nagradu „Desetnica“, ali nažalost nije ušla u uži izbor.

Maja Novak: *I kad smo već kod konkursa i kuhinja – Milane, da li ti se čini da bi tvoja književnost bila poznatija da živiš recimo u Mariboru ili u Ljubljani, a ne u malom, prilično uspavanom i, od glavnih kulturnih gibanja, udaljenom gradu?*

Milan Petek Levokov: Sa tvojom tezom se do pre svega nekoliko godina ne bih složio. Tada je, ako ništa drugo, postojala nada da je samo na osnovu dobro napisanih tekstova moguće pisati i probiti se iz lokalne anonimnosti, iako živiš u provinciji. Takođe, Novu Goricu nisam smatrao za provinciju u lošem smislu. Danas je drugačije, kriza u svim oblastima uradila je svoje i moj grad zaista postaje uspavan, udaljen od glavnih kulturnih gibanja. Ako želiš da „uspeš“, šta god to značilo, treba da živiš u Ljubljani. To je fakat. Tamo se nalaze glavne izdavačke kuće, glavni mediji, centri moći i finansija, i ako se nalaziš bliže tim „očima“, onda si takođe bliže centralnom književnom krvotoku. Naravno, postoje pozitivni izuzeci, u Novoj Gorici ima nas nekoliko poslednjih Mohikanaca koji pišemo. Takođe, u tom kraju postoji izdavačka kuća, koja je čak aktivna, ali se opet nalazimo u problemu male vidljivosti. Razume se, nije to sve krivica „ružnog centra“, lokalno okruženje prosto je takvo kakvo jeste; lokalne medije, na primer, ponekad više interesuje otvaranje seoske mesare nego književni ili neki drugi kulturni događaj. Pošto sam već stekao dosta iskustva sa promocijama svojih knjiga, znam o čemu pričam: izuzeci postoje, ali su retki.

Maja Novak: *Kako god bilo, moje nabranje još nije završeno: Milana sam susrela i kao pisca radijskih recenzija i svaki put kada sam htela da putem interneta saznam šta sve obuhvata njegova bibliografija, otkrila bih da su podaci tamo zastareli, pošto Milan u poslednje vreme*

stvara u tempu koji ni internet ne može da prati. Zato te molim, Milane, reci nam koji su najbitniji podaci o tvom radu i eventualno odaj tajnu koji od tvojih mnogobrojnih književnih naslova su tebi najdraži?

Milan Petek Levokov: Dakle, statistika: dvadeset tri autorske monografije, od toga trinaest za decu i omladinu i deset za odrasle, među njima se nalazi jedna pesnička zbirka: *Paris at Night (Pariz noću)*. Zajedno sa drugim autorima sarađivao sam u šest antologijskih edicija. Na Radiju Slovenija sam u okviru emisije *Lahko noč, otroci (Laku noć, deco)* objavio barem sto bajki, takođe na tom istom radiju i na Radiju Trst objavljujem kratku prozu. Naravno, objavljujem i u časopisima: dečju prozu pre svega u *Galebu* iz Trsta, a prozu za odrasle u vodećim književnim časopisima, kao što su *Sodobnost, Apokalipsa, Dialogi*; nekada sam bio prisutan i u *Literaturi* i *Primorskim srečanjima*, gde sam zapravo i počeo. Što se tiče žanrova koje pišem, mislim da je bolje da navodim one kojima se za sad još ne bavim – drama i libretto. Ali čak i taj poslednji žanr će se uskoro pojaviti u mom stvaralaštvu, jer sam na molbu nekog kompozitora počeo da se bavim time, naravno, radi se više o operetskoj stvari.

Da, moj omiljeni naslov: odgovoriću kao što mesar odgovara na molbu kupca da mu da najbolji komad mesa, jer mu dolaze rođaci i treba da ih ugosti. No, mesar mu uzvratu da je svaki komad mesa u njegovoj mesari najbolji... Svejedno, imam četiri teksta koji me svaki put ponovo zadive i zbog kojih ne treba da crvenim: prozne zbirke *Zgodbe Sinjega ptiča (Priče Sinje ptice)* i *Ubiti vampirja (Ubiti vampira)*, pesnička zbirka *Pariz noću* i, naravno, roman za omladinu *Skrivnost Oblačne gore (Tajne Oblačne gore)*.

Maja Novak: Razlog za naš intervju je zapravo nedavno objavljivanje tvog omladinskog romana *Skrivnost Oblačne gore (pisano 2011)*, mada želim da porazgovaramo i o tvojoj pesničkoj zbirci *Pariz noću (Paris at Night)*, koja je 2010. godine izašla kod KUD-a *Apokalipsa* i koja me je oduševila na sličan način kao i pomenuti roman. Međutim, počnimo s romanom. Koliko mi je poznato, roman je, nakon trenutka kad ti se celokupna ideja formirala u duhu, na kompjuteru nastao u jednom jedinom kreativnom zamahu. Kako to – odakle ideja? Dok se sličnost romana sa Grobljem kućnih ljubimaca *Stivena Kinga* čini očigledna, barem na prvi pogled, detaljnije čitanje razotkriva da nije moguće utvrditi paralele između ta dva dela... Da li si žanrovski model izabrao svesno, sa namerom da ga nadmašiš?

Milan Petek Levokov: Što se tiče ideja koje predstavljaju osnovu neke priče, meni se čini da dođu i prođu; ako ih uhvatiš, ako ih zabeležiš, onda mogu u nešto da se razviju. Kada sam počeo sa pisanjem bio sam naklonjen fantastičnoj prozi, ne samo naučno-fantastičnoj. Zapravo, ta fantastična proza u stilu *Borhesa, Kiša* i *Kafke* privlačila me je više od bilo koje druge. Od tih početaka put me je vodio ka bajkama i sasvim slučajno je moja prva objavljena knjiga bila zbirka bajki, iako sam tada spisateljski aktivnije stvarao u drugim žanrovima.

Zona sumraka, Kingov domaći teren takođe je moje omiljeno područje. Ljude je oduvek interesovao taj deo dana, sveta ili života gde se dodiruju svetovi i gde se otvaraju vrata među njima. Smrt je za čoveka – i savremenog – još uvek zagonetka, i priče o vraćanju sa one strane i o pobeđivanju smrti poznate su nam još od rođenja civilizacije. Ostaje samo još pitanje kako to književno obraditi. Kingov žanrovski pristup u *Groblju kućnih ljubimaca*

je besprekoran, to i još mnoge od njegovih knjiga možemo bez komentara svrstati u visoku književnost. Ja sam priču, koja je žanrovska baš zbog glavnog motiva vraćanja voljene osobe iz oblasti smrti (očigledno to u nežanrovskoj prozi ne može da se ispričati, ne uzimajući u obzir mit, legendu i bajku), obogatilo snažnom psihološkom ili duhovnom komponentom. Nadogradnja žanrovske priče (koja se inače desila spontano) leži zapravo u tome. Osnovnu ideju sam kao kratku priču već nekih dvadeset godina čuvao ispisanu na papiru i samo je čekala na pravi momenat da je nanovo napišem. Međutim, u tom periodu sam taj isti motiv primenio i u nekoj naučno-fantastičnoj parodiji.

Maja Novak: *Tvoje stvaralaštvo se i inače često kreće unutar najrazličitijih žanrova, ne samo naučne fantastike nego i humora, satire (i satira je, slično kao SF, u Sloveniji zapravo nepravedno zanemarena i ignorisana)... Ako se ne varam, počeo si upravo sa naučnom fantastikom, tačnije sa objavljivanjem u reviji Življenje in tehnika (Život i tehnika). Zar ne misliš da bi na slovenačkoj književnoj sceni uspeo brže da si već od početka pisao „ozbiljnu“, „racionalnu“, „odraslu“, „visoku“ književnost?*

Milan Petek Levokov: Upravo to, moji najraniji zapisi bile su priče za odrasle. Da sam insistirao na tome, mogao bih da napišem prvenac poput Cankarovih crtica (recimo). Ali ja sam ubrzo „pao“ u bajke, nešto kasnije i u humor i satiru, pa je moja prva objavljena knjiga „visoke“ književnosti nešto kasnila – bila je to moja peta knjiga, a usledilo je još dosta drugih. Međutim, istina je da sam u javnosti već poznat pre svega kao autor za omladinu i satiričar i mi svi dobro znamo šta to znači u krugovima domaće književnosti. Ali mi se čini da sam savladao bajke, humor i satiru još više, i da sam gušio taj dar u sebi, to bi bilo nasilje protiv sebe. Zato i dalje pišem sve redom.

Maja Novak: *Pa, ja sam poslednja koja bi rekla nešto protiv žanra jer mislim da upravo prividne granice koje donose pravila i konvencije žanra pisca podstiču na prevazilaženje ograničenja i time na veće kreativno ulaganje... A ti – u čemu prepoznaješ prednosti žanrovskog izražavanja, zašto ga biraš?*

Milan Petek Levokov: Kao što sam već rekao, moj omiljeni oblik je kratka proza, sve od zaista kratkih anegdota do obimnih novela. Jedna od mojih najkraćih priča, objavljena u zbirci *Zapiski z mrtvega brega (Zapisi sa mrtvog brega)*, sastoji se od tri rečenice, od trinaest reči. Radi se o priči nekog života i tome nije moglo ništa da se pridoda. U čemu leži umetnost kratke proze? Anegdota koju ću ispričati u svrhu ilustracije može se posmatrati i kao nešto drugo, na primer, kao portretno vajarstvo. Slavnog vajara-portretistu su jednom pitali u čemu je tajna njegovog rada, tvrdeći da su njegovi portreti od mermera kao živi. Tajne nema, uzvratilo on, sa kamena odsečem sve što je suvišno...

Unutar stvaralačkih okvira kratke priče ja sam se „šetao“ kroz razne žanrove bez suvišnog uznemiravanja. To često radim i danas, u poslednje vreme možda još intenzivnije, jer mi kratka priča već leži u prstima. Vreme se menja i u književnosti. Od prevazilaženja žanrova i oblika, sa kombinovanjem svega čime kao autor raspoložem stvaraju se nove slike koje se uz strogo poštovanje žanrova nikada ne bi pojavile. Neretko, ono što je nekada bio žanr, danas je klasika, kao na primer u filmu.

Maja Novak: *Roman Skrivnost Oblačne gore će zbog svoje fantastičke orijentacije, a vjerovatno i „tek tako“ – zbog kvaliteta, sigurno ubediti široki krug čitalaca svih uzrasta. Da li si to planirao, da li je to bila tvoja namera? Ili drugačije: knjiga sadrži duboku i lako prepoznatljivu etičku konotaciju, čak bismo smeli da kažemo da je „edukativna“, „pedagoška“. Da li si namjeravao da pripovedaš gomili ljudi? Ili si pak, kao neki drugi pisci, sledbenik larpurlartizma, ubeđen da je cilj književnosti književnost sama i da ona ne sme da prenosi takve ili drugačije edukativne, socijalne, ideološke i slične „skrivene namere“?*

Milan Petek Levokov: Dobro, dakle pošteno i iskreno napisanoj književnosti, koja za svoj jedini imperativ priznaje istinu, ne trebaju takve ili drugačije dodatno umetnute premissa jer su one njoj imanentne. Znači, u romanu *Skrivnosti Oblačne gore* nisam se posebno trudio oko toga, desilo se samo od sebe. Mada ni larpurlartizam nije po mom ukusu, jer se za „čistotu“ zalaže na isti način kao „namenska književnost“ za edukaciju ili –ne daj bože – za ideologiju. Neki moji radovi se svrstavaju u socijalnokritičku književnost, ali to ne znači da sada treba da pregrizem jezik. Motiv za njihov nastanak bio je prost, pošten i iskren, daleko od takvih ili drugačijih izama.

Maja Novak: *Naime, o namerama te ispitujem zbog toga što mi se čini da i dok čitam pesničku zbirku Paris at Night (Pariz noću) u tebi prepoznajem oštrog (iako tolerantnog i saosećajnog) kritičara društva i raznoraznih ljudskih slabosti... Recimo, ako pogledamo samo prvu pesmu iz zbirke po kojoj knjiga preuzima naslov ili pesme „Ne bodite naivni, prosim!“ („Ne budite naivni, molim vas!“) ili „Odjebati kulturo“ („Odjebati kulturu“). Koliko na tvoje književno usmerenje utiče tvoje zanimanje ili tačnije činjenica da se na sudu svakog dana susrećeš sa najrazličitijim ljudskim tipovima i najrazličitijim ljudskim i društvenim ekscesima?*

Milan Petek Levokov: Na to sam već delimično odgovorio, a tome bih pridodao samo da je moralni stav dužnost autora, on je dužan da na socijalnu bedu i krivice koje se dešavaju poniženima i istovremeno uvređenima reaguje time što ima na raspolaganju – pričom, poezijom, satikom, itd. To je naš alat. Cankar je toga bio svestan, stajao je u areni života i tako je i pisao. I danas je još aktuelan. Da li će savremeni književnici biti aktuelni i za pedeset, sto godina? Zbog čega, pobogu? Zbog knjiga receptata?

Pravno zanimanje mi samo po sebi nije od ko zna kakve pomoći. Književnost i posao su prilično odvojene stvari, barem kod mene. Tu i tamo nešto iz posla prodire u književni kontekst, ali to su tek retki slučajevi priča koje mogu da izbrojim na prste jedne ruke. Više me uznemiravaju birokratizovanost sistema i njegova bezosećajnost. To što vidimo i čujemo preko medija, naime, to da za one bez para nema ni pravde polako postaje istina. Pri tome ne mislim samo na korumpiranost sistema, nego i na njegovu komplikovanost, jer čovek zdravog razuma bez advokata unutar tog sistema ne može da se snalazi.

Maja Novak: *O autobiografskim elementima u kontekstu bilo koje od tvojih pesničkih zbirki najverovatnije nema ni smisla govoriti – čini se logičnim da nešto tako intimno kao što je poezija može da raste samo iz autentičnog ljudskog doživljaja, iako toliko još preoblikovanog i nadgrađenog. Ali ipak mi ne da mira sledeće pitanje: koliko toga o čemu pišeš se zaista desilo? Da li te je ikada posetio „gorjan“ (gorštak) i „napizdio te“ da mu je crkao traktor (pesma „Močno*

jezen tip“ [Veoma besan tip])? Ili, bolje, da li ti se zaista dogodila neka „Lolita“ iz pesme „Očetje nimajo pojma“ („Očevi nemaju pojma“)?

Milan Petek Levokov: Osnova skoro svake od mojih pesama jeste neki realni impuls, okvir ili – figurativno – nekakva cigla na kojoj sam sagradio pesmu. Pre svake pesme desilo se ovo ili ono i zaista me je jednog dana posetio neki čovek sa brda te počeo da viče na mene zbog pokvarenog traktora i drugih stvari. Tada sam imao kancelariju na početku hodnika u opštinskoj zgradi i ljudi su neretko u gomilama upadali kod mene, naročito u noći punog meseca, iako nisam bio prava adresa za rešavanje njihovih problema. Tako sam i ja viknuo na njega i rekao mu neka se dere na svoju ženu i njihovu decu, međutim, on mi je uzvratilo da živi sam, bez dece, na brdu bez komšija – šta još da kažem? Zatim smo krenuli da razgovaramo kao ljudi. Tuđi bol u nama ostavlja tragove, pa i u meni, zbog toga smo ljudi. Dok god osećam taj bol, znaću da sam živ, jer bez tog bola mi smo samo leševi, zombiji koji hodaju, ali ne vide i ne čuju ništa. Zbirka pesama *Paris at Night* treba da uznemiri osećaje čitaoca, od njega tražim reakciju, ovakvu ili onakvu. To je prvi korak ka tome da se nešto pomeri u toj apatiji, u toj osećajnoj i socijalnoj bedi u kojoj se nalazimo kao društvo i kao ljudi.

Isto se odnosi i na „Lolitu“. Preko elektronske pošte zaista sam primio pismo, na koje sam odgovorio. Nisam ni pomislio da je pošiljalac zapravo jedna mlada klinka. Na sreću sam to primetio pre nego što mi se na vratima pojavio njen otac. Opet, drugi put je sa mnom kontaktirao neki profesor književnosti koji se oduševio mojom knjigom *Zapisi z mrtvog brega*, posetio je moju Veliku nedelju, otišao na groblje i tamo tražio imena iz knjige. Dobro. Nakon pola godine on se opet vratio tamo i ja sam primio njegovu razglednicu. To nisu usamljeni slučajevi. Takođe je bila jedna devojka koja je plakala uz priču „Deček in sinji ptič“ („Dečak i siva ptica“), pa neka čitateljka koja mi se poverila da se uvek raspada od smeha uz *Popotniški bazar Orienta* (*Putnički bazar Orijenta*)... Književnost je suptilni alat koji utiče na ljude, na osećaje: zabavlja nas, naljuti i na druge načine uznemirava. I to je dobro.

Maja Novak: *Ne sumnjam da su stvarni i tvoji doživljaji sa brojnih putovanja po prilično egzotičnim krajevima sveta, koji su sažeti u tvojoj potresnoj pesmi „Lepi časi“ („Lepa vremena“) i drugim pesmama. Sem što si svetski putnik, pišeš i putopise. Kako inače putovanja utiču na tvoje stvaralaštvo? U kojoj meri je po tvom mišljenju faktička mobilnost književnika (naravno povezana sa otvorenošću duha) bitna za književno stvaralaštvo? Neke škole kreativnog pisanja tvrde da svako u sebi nosi dovoljno građe za bezbroj romana, iako nikada nije prešao domaći prag, ali ja nisam sigurna da mogu da im verujem...*

Milan Petek Levokov: „Lepi časi“ su zaista bila lepa vremena, ali tako to ide u životu: neki odlaze, drugi ostaju. Uporno insistiramo, pa i na putovanjima i na trošenju para za nešto što će nakon povratka kući postati kao dim. Ali taj virus nosim u sebi još od mladosti kada sam kao student sa InterRejlom prešao čitavu Evropu. Pare za put sam zarađivao rađeći tokom godine preko studentskog servisa. Nakon studija i zaposlenja došao je na red i ostatak sveta, prvo bliskoistočne države, zatim ostali, manje poznati deo po Aziji. U mnogim krajevima gde sam bio danas besne ratovi i lokalni nemiri. Imao sam sreću, video sam svet koji polako nestaje, u vreme pre njegove globalizacije, svet u kojem su ljudi još bili

prismo gostoprимljivi, a da za to nisu tražili pare. Iako zvuči kao kliše, opet je istina da otvorenost sa jedne strane otvara vrata i drugoj strani. Kao što kaže Marjan Ogorevc, poznati bioterapeut, moj drugar i ponekad kompanjon na putu: čovek se na Zemlji realizuje toliko koliko je otvoren u duhu. To je ključ života, uspeha i neuspeha. Naravno, u mnogim tim zemljama (naročito u Pakistanu i Jemenu) vlada veliko siromaštvo, ali su zato ljudi koji tamo žive isti kao mi. Primećivanje raznolikosti sveta, osećanje, svest da se iznad nas nalaze isto nebo, iste zvezde i isto sunce prate čovekovu unutrašnjost. Ne verujem da prisno osećanje sveta možeš postići dok sediš u senci domaćeg dvorišta i gledaš putopisne televizijske emisije. Moguće je da uz to osetiš neke stvari, ali ti osećaji liče na onlajn igrice sa seksualnim sadržajem. Ako u igrici pogrešiš, uvek možeš da pritisneš tipku koja nudi opciju: „pokušaj ponovo“. Dok u realnom životu nije ni približno tako.

Za dobre tekstove, takve ili drugačije, pa i za žanrovske, treba imati kilometražu života. Iako je prepoznati one koje je život mazio i zato blefiraју dok pišu. Škola kreativnog pisanja može da pomogne sa tehnikom, ali ne može da stvori pisce i pesnike – oni se rode.

Maja Novak: *Da budem iskrena, o poeziji znam mnogo manje nego o prozi, ali mi se ipak čini da sam tokom čitanja zbirke Paris at Night primetila dve nekako nesvakidašnje karakteristike. Prva su česti i na prvi pogled lagodni prelasci iz lirizma u epiku, pesme su naizmenično ili čak istovremeno pripovest i emocionalni uzdah, vrisak, (pod)smeh... Možda smo se time opet našli kod žanrova, odnosno kod pitanja njihovog kreativnog mešanja i udruživanja. Šta misliš ti o tome?*

Milan Petek Levokov: Na neki način u poeziji ostajem pripovedač, kao što sam u pripovedanju često poetičan, dakle, te stvari spajam i prilagođavam kao što to od mene traži sadržaj onoga što hoću da kažem. Da kažem muzikalno, u pisanju koristim sve registre koje mi nudi instrument. Jasno, volim da eksperimentišem, tako sam neku kratku priču zapisao u obliku intervjua, drugu opet kao nekrolog i tako dalje, dok poezija pruža još veću slobodu – ako je autor iskoristi, ako sme da je uzme. Takođe volim da improvizujem sa formom, sa oblikom stihova, što već miriše na vizuelnu poeziju.

Maja Novak: *Druga stilaska karakteristika pesama u tvojoj poslednjoj zbirci je barem po mom mišljenju estetika ružnog, dok time ne mislim tek na traženje odgovora na pitanje: „Kako o ružnim stvarima pisati na lep način?“, nego na faktički preokret estetskih predznaka u tematici i u aspektu stilova – činjenica da i ružnome priznamo kreativno naelektrisanje, njegovo pravo na postojanje, i da to ružno svesno upotrebimo u postizanju književnih ciljeva... da li grešim?*

Milan Petek Levokov: Sve može biti književnost, izbor alata i materijala leži u rukama autora. Primena „ružnih stvari“ ima svoju nameru. Najčešće čitaocu – korisniku poezije ili proze – ponudi novi ugao posmatranja poznatog sadržaja. To za njega može biti šokantno, odbojno, a i veoma oslobađajuće. Malograđanski, odnosno većinski moral to odbija, naročito ako se dodirne moralnih tabua društva. Ali tek sa ovakvim probojima možemo da se penjemo uz stepenice napretka. Dosta stvari koje sam napisao i objavio do sada – pored knjige poezije *Paris at Night*, da pomenem naročito proznu zbirku *Ubiti vampirja* ili *Zgodba o Kurentu (Priča o Kurentu)* – veoma je provokativno, ali ipak nisu izazvale bilo kakve reakcije,

ni pozitivne ni negativne. Nikako ne mislim da je naše društvo toliko otvoreno da ga te stvari ne šokiraju, istina je više prozaična – ove tekstove niko nije primetio, odnosno, niko ih nije čitao. I opet smo kod problema centra i provincije, samo što je ovoga puta moja kritika usmerena ka centru i književnoj detekciji gurua koji na toj sceni dominiraju. Očigledno iz centra vide tek poslednjih nekoliko ulica u predgrađu prestonice, dok je sve ostalo za njih književna „terra incognita“.

Maja Novak: *Simptomatička, bolje reći simbolička, za tvoju provokativnu estetiku je po mom osećaju pesma „Neko noć proti morju“ („Neke noći ka moru“) – lik sedamdesetogodišnje ljubavnice je, čak ako zaboravimo njegovo potencijalno simboličko ili manifestno značenje, u poeziji tako neobičan da želim da te zamolim da ispričaš još nešto o toj pesmi...*

Milan Petek Levokov: Kao što sam već rekao, uvek postoji cigla na kojoj se sagradi priča, a sa pričom pesma. Sve je bilo: noć, voz, kiša, mladi mornar, starija žena i... ostatak prepuštam mašti. Sa velikim užitkom sam sedamdesetogodišnjoj gospođi poklonio mladog ljubavnika, neka uživa u mladom telu i u poslednjim trenucima milovanja toplog sunca, pre nego što nastupi zima njenog života. Pesma o njoj je nastala jer je ona bila stara, a on mlad. Da je bilo obrnuto, to bi bilo prilično nezanimljivo. Ali ta priča, odnosno pesma sadrži još neki element – ova starija ljubavnica još uvek živi u muškarcu koji je, bez obzira na godine koje prolaze, još uvek nosi sa sobom. Mladost i starost po nekom zakonu prirode (i ljudi) ne idu zajedno, a ljubav je čudna stvar, domena duše i srca: telo stari, dok duša ne...

Maja Novak: *Hristos i ti, zapravo „Kristus in jaz“ („Hrist i ja“), kao što glasi naslov pesme... Bez sumnje da je neprijatno, ako se savremenom čoveku kao munja sa jasnog neba desi da mora umesto Hrista „uklanjati grehe sveta“. Međutim, da li se radi tek o književnoj ideji? O simboličkom junaku? Ili možda ipak veruješ da je Hrist zaista živio? Kao čovek? Kao Bog? I koliko su pogledi na svet, kakvi god bili, uopšte bitni za književnost?*

Milan Petek Levokov: Pesnik kao Hrist može da uklanja grehe sveta i uz to pati, bez mira, kao što je već zapisao Prešeren. Pesnik može da na suptilan način detektuje tuđu patnju i pretvara je u pesmu. Bez dubokog osećanja i uživljanja u druge, pesma nije moguća. Zato je Hrist kao simbol. Drage su mi legende, mitovi i slično, i sam ih pišem. Biblijski motivi mi pružaju neiscrpan izvor motiva, koje mogu parafrazirati, parodirati, travestirati i tako dalje, a uz to čitaocu ne treba mnogo pojašnjenja, jer su mu, barem u našoj okolini, ti mitovi i priče poznati. Hrist sa svojom filozofijom čiste ljubavi i skromnosti (što se u Crkvi papagajski ponavlja već skoro dva milenijuma, a da se stvarno ne misli tako) ostaje provokativan i danas. Ako bi se takva osoba, na primer novi Mesija, pojavila u savremenom svetu, sada bi već ležala u „vaticanskim zatvorima“ ili kao terorista u zatvorima CIA-e. Želim da Hrist zaista postoji, a uz njegovo odsustvo i njegovu ćutnju u vezi sa manipulacijama, povezanim s njim samim, teši me njegov koncept ljubavi koji je zajednička tačka mnogih filozofsko-religijskih sistema, još starijih od njega.

Maja Novak: *Preostale su nam još dve oblasti, koje su možda manje izražene u tvojoj poslednjoj pesničkoj zbirci, pa zato pređimo ponovo na Skrivnosti Oblačne gore. Iako zaboravimo sve što smo do sada rekli na tu temu, radi se o veoma prijatnoj, napetoj, ponekad takođe jezivoj,*

zanimljivoj knjizi koja dodiruje mnoge teme, između ostalog i sport. Ne zameri, ali ne deluješ kao čovek koji bi se svaki dan satima preznojavao na ovakvim ili onakvim spravama za mučenje, pardon, za vežbanje. Uglavnom, književnici su prilično rezervisani što se tiče fizičkih aktivnosti... A ti? Da li si krišom ipak sportista? I kako to da si upravo sportu posvetio tako bitnu ulogu u knjizi – uostalom, tenis u njoj predstavlja nekakav simbol životnog kontinuiteta i etičke poruke, bez koje bi akcije junaka Skrivnosti Oblačne gore bile baš toliko beznadežne kao akcije Kingovih protagonista u Groblju kućnih ljubimaca...

Milan Petek Levokov: Okej, priznajem: ja sam džoger, trkač na duge staze, i to nepopravljiv. Stalno otkad se bavim književnošću ja trčim i trčim i trčim... Olakšavajuće okolnosti koje vidim u tome su sledeće: trčeći mogu da se otarasim stresa zbog posla, jačam kardiovaskularni sistem, smanjujem krvni pritisak i holesterol, šećer i težinu tela. Time uštedim novac države i zdravstva, a uz to dok trčim, sa puta u šumi pomeram pužice, da ih neko ne povredi ili zgazi, hranim životinje – od mrava do riba i pataka, poštujujem tišinu šume, pozdravljam sva bića u njoj i zahvaljujem se neprekidno drveću, tim velikim, ljubaznim bićima koja me sa senkom čuvaju od sunca ili od kiše, koja mi u vetru šapuću svoje priče koje kasnije zapišem, ili prihvataju bol koji se dok trčim ljušti sa moje duše kao prljavština savremenog sveta. Kada se opet vratim u naš svet, ja sam nanovo rođen, čist, otvoren...

U stvari, to što sam rekao u šali je zapravo istina. Mnoge priče sam obradio i preradio dok sam trčao, jer baš tada raspoložem obiljem vremena samo za sebe, bez spoljašnje buke i smetnje koja bi prodirala u njega. Uz trčanje čovek nauči da bude izdržljiv (i navikne na znoj), a bez izdržljivosti ne stigneš na cilj. Za pisca je to dobro. U tom smislu sam u sportu, dok je individualan i samotnan, kao kod kuće. Međutim, drugačijem se ili dodatnom mučenju tela ne predajem.

Tenis sam u romanu upotrebio zbog toga što je igra tenisa često psihološka borba čoveka sa sobom, ne samo fizičko prebacivanje loptice preko mreže. Stara mudrost kaže da će onaj koji pobeđuje sebe pobeđivati i druge, jer je najteže od svega pobediti upravo sebe. I kakav je put do pobeđe – ne samo u sportu, na primer, u tenisu, kao što je opisano u mojoj priči, nego i u životu uopšte? Naravno, grčevitost i pritisak ne pomažu: ako previše zategnemo luk, očekujući da će zbog toga streljati još više i još dalje, on će se prelomiti. Ženski princip sa popuštanjem i mekoćom postigne ono što gruba sila ne može. Moj protagonista romana Nejc odražava to rešenje kroz način igranja i kroz (ponekad) bezbrižan odnos prema igri, koja može biti i metafora života. U njemu ima i neke mačje mekoće i mudrosti. Zašto i kako? E, to je tajna koju čuva *Oblačna gora*.

Maja Novak: *I tako smo stigli do mačaka, odnosno do životinja uopšte. Pretpostavljam da nisi jedan od onih koji u životinjama vide samo nekakve pokretne predmete, date ljudima na upotrebu, bez vlastitog subjektiviteta i prava? Ako je u Skrivnosti Oblačne gore porodica kojoj pripadaju glavni junaci, braća Rok i Nejc, nosilac akcije, uslovljene iz individualne ljudske stiske, onda je Belka sa svojom nesebičnom žrtvom takoreći metafizički, transcendentni lik, simbol svega što nadmašuje (samo) ljudsko, (samo) egocentrično, (samo) zemaljsko... Koliko se sećam, ti si nekada pomenio da je Belka zaista živela? I kakav je tvoj odnos prema četvoronožnim bićima, ustanovnicima zemlje, uopšte?*

Milan Petek Levokov: Na to pitanje delimično sam odgovorio još kada sam pričao o trčanju kroz šumu i o poštovanju prirode: poštujem svaki oblik života. Čak ni komarca neću da ubijem, jer verujem da me neće spopadati ako imam dobru karmu. Naravno, u skladu sa arapskom mudrošću – imaj poverenja u Alaha, ali ipak veži svoju kamilu – upotrebljavam sprej protiv komaraca...

Bez mačke Belke moja bi priča sigurno bila siromašnija: to se odnosi pre svega na njenu poruku. Rok je Belku spasio iz nesebičnih razloga, dobila je dom i bila je voljena. A onaj koji daje, njemu se i vraća. Rokova porodica je to saznala kada joj je pomoć bila najviše potrebna. Ne mora da znači da je iza toga stajala Belka sa svojom žrtvom, možda je upravo to što su je u početku romana spasili doprinelo onom kamenčiću koji je izazvao srećan rasplet događaja na gori. Da li možemo i u drukčijem svetu, u kojem često tek napipavamo u tami, sresti takozvani efekat leptira? Ako leptir treptanjem krila može da prouzrokuje uragan na drugoj strani sveta, da li su dobra dela ili čak dobra misao nagrađeni nečim još većim? Ko zna. U toj tački prepuštam priču čitaocu: on će se dokopati svog odgovora u skladu sa svojim shvatanjem sveta i sebe u njemu.

*(Sa slovenačkog prevela **Tanja Tomazin**)*